

Mgr Magdalena Suska-Szczerbicka
Słuchaczka Zaocznych Studiów Doktoranckich
Uniwersytet Szczeciński, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania
biuro@am-wind.pl

POLITYKA EKOLOGICZNA I ENERGETYCZNA W STRATEGII ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.

Streszczenie

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie znaczenia polityki ekologicznej i energetycznej w procesie zrównoważonego rozwoju. Zachodzące w ostatnich latach zmiany w świadomości społecznej w zakresie postrzegania problemów środowiskowych wywołały w zbiorowości ludzkiej pobudzenie odpowiedzialności za stan środowiska. W efekcie rozpoczęto proces kształtowania się zmian, polityka ekologiczna i energetyczna przeobrażała się w politykę ekologiczno-energetyczną. Na świecie i w naszym kraju podjęto działania zmierzające do realizacji zrównoważonego rozwoju. Na rynku całego świata następował proces dostosowywania się do wyznaczonych celów. By sprostać wyzwaniom wiele krajów podjęło współpracę międzynarodową na rzecz zwiększenia działań przyjaznych środowisku i tworzenia zrównoważonej polityki energetycznej. Referat przedstawia jaki wpływ na politykę energetyczną ma koncepcja zrównoważonego rozwoju. Jak dokonane w niej zmiany przyczyniają się do rozwoju odnawialnych źródeł energii, a tym samym na nową jakość życia i rozwój społeczno gospodarczy. Autor przedstawia politykę ekologiczną i energetyczną oraz ich specyficzną rolę w ograniczeniu ekspansywnego rozwoju kosztem środowiska.

Słowa kluczowe: rozwój zrównoważony, ochrona środowiska, polityka energetyczna, rozwój społeczny, gospodarczy i środowiskowy, odnawialne źródła energii.

Wstęp

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie świadomych zmian w zakresie polityki ekologicznej i energetycznej celem dostosowania jej do polityki zrównoważonego rozwoju. Występujące w ostatnich latach bardzo intensywne przemiany, przysporzyły zmiany sposobów działania i funkcjonowania firm, przedsiębiorstw nastawionych dotychczas wyłącznie na efektywność finansową i jakościową, bez postrzegania problemu pogarszającego się stanu środowiska. Nawyki konsumpcyjne ludności w skali ogólnoswiatowej doprowadziły do postępującego niedoboru ekologicznego, w skutek niezważania na związki między decyzjami, które codziennie są podejmowane a ich konsekwencjami. Konsekwencje poprzednich decyzji i działań, to dzisiejsze straty i szkody ekologiczne, które niedługo będziemy umieli dokładnie zmierzyć. Nawet najbardziej świadomi ekologicznie nie wiedzą dokładnie jaki ostateczny wpływ na planetę będzie miał nasz styl życia. Nasza nieświadomość pozwala nam w swoisty sposób na oszukiwanie się, że drobne decyzje dnia codziennego nie będą miały wpływu na jutro i że nie będą one miały żadnych poważnych konsekwencji. Poczynione w ostatnich latach radykalne przeistoczenie stosunku człowieka do otaczającej go przyrody, pozwoli na wykorzystanie powziętej w tym kierunku wiedzy ich przyspieszenia zmian na lepsze. Coraz szerzej rozpatruje się problem prowadzonej dotychczas polityki zarówno środowiskowej jak i energetycznej. Powzięte w tym kierunku zmiany pozwolą na racjonalne powiązanie procesów produkcyjnych, środowiskowych i społecznych zgodnych z ideą zrównoważonego rozwoju.

1. Rozwój zrównoważony

Problem zniszczenia i degradacji środowiska naturalnego pojawił się w konsekwencji intensywnego rozwoju techniki i przyjętego systemu gospodarczego. Do podjęcia działań w zakresie problemu niszczenia środowiska przyczyniły się pierwotne publikacje przedstawiające stan środowiska i konsekwencje wywołane jego dewastacją. Były to *Silent Spring* R.Carson (1962 rok) czy *The Population Bomb* P.Ehricha z 1968 roku.

Kluczowym wydarzeniem był jednak opracowany raport sekretarza generalnego ONZ U'Thanta *Człowiek i jego środowisko* z 1969 roku, w którym zagrożenia dla biosfery upatruje się w braku integracji techniki ze środowiskiem, utracie bioróżnorodności, wyniszczaniu ziem uprawnych, bezplanowym rozwojem urbanistycznym oraz lokalnych i globalnych skutkach emisji zanieczyszczeń.¹ Raport ten przedstawiał stosunek człowieka do otaczającego go środowiska. Był to swojego rodzaju obwieszczenie nagłaśniające faktyczny stan środowiska, przede wszystkim o jego zniszczeniu.

Pojęcie rozwoju zrównoważonego i trwałego pojawiło się podczas Konferencji w Sztokholmie w 1972 „*Człowiek i jego Środowisko*” roku jako odzew na prowadzony do tej pory rozwój ekstensywny, zasobochłonny i niezrównoważony, który generował proces coraz szybszej degradacji środowiska przyrodniczego i hamowania rozwoju gospodarki. Człowiek ponosi solenna odpowiedzialność za chronienie i ulepszanie środowiska dla obecnych i przyszłych pokoleń.”² Przedstawia się konsekwencje braku ograniczenia tempa rozwoju przez bogate kraje. Prognozowano, że brak ograniczenia wzrostu gospodarczego wywoła w nie długim czasie kryzys nie tylko polityczny, gospodarczy, ale społeczny oraz środowiskowy. Opracowano szereg dokumentów, w których określono zadania i cele środowiskowe oraz ekologiczne. Wymagało to diametralnej zmiany zwyczajów i wartości przyjętych przez społeczeństwa wszystkich krajów, by stworzyć międzynarodowy program działań na rzecz ochrony środowiska i zrównoważonej gospodarki rynkowej. Długo występowała istotna sprzeczność pomiędzy rozwojem gospodarczym a ochroną zasobów środowiskowych, a rozwój zrównoważony mówi o tym, że obowiązek ochrony środowiska nie może być w konflikcie z interesami gospodarki, lecz stanowić element i warunek prawidłowego gospodarowania, to taki proces, który realizuje cechę zrównoważenia³ czyli równorzędności traktowania polityki ekologicznej, gospodarczej, społecznej i przestrzennej. To również długoterminowy punkt widzenia w stosunku do zasad ochrony środowiska, oszczędnego gospodarowania zasobami naturalnymi i zachowania przezorności.⁴ Rozwój zrównoważony stanowi rozwój społeczno-gospodarczy, w którym integrowane są działania polityczne, gospodarcze i społeczne.

Rozwój jest trwały, jeżeli nie zmniejsza się żaden z jego elementów składowych w maksymalizowaniu korzyści. Do wdrażania i prowadzenia polityki zrównoważonego wariantu życia wyznaczono określone cele.

Cele zrównoważonego rozwoju stanowią:

- cele społeczne – zapewnienie dostępu do dóbr społecznie pożądaných, bezpieczeństwa, zachowanie różnorodności kulturowej, współdziałania w życiu społecznym i politycznym, zapewnienie trwałości instytucjonalnej, sprawiedliwości społecznej, położenie kresu wojnom i dominacji jednych narodów nad innymi
- cele ekonomiczne – zaspokojenie podstawowych potrzeb z uwzględnieniem ograniczenia biedy, wspieranie równości, wzrost dostępności użyteczności dóbr i usług (stabilny wzrost gospodarczy), dostosowanie technologii produkcji do wymogów środowiska przyrodniczego
- cele ekologiczne – zachowanie różnorodności biologicznej, powstrzymanie degradacji środowiska przyrodniczego, odporności i integralności systemów przyrodniczych, powstrzymanie przyczyn wpływających na zmianę klimatu, zapewnienie przetrwania zagrożonym gatunkom, powiększenia bogactwa przyrodniczego, i promowania odnawialnych źródeł energii.

Priorytetowym celem zrównoważonego rozwoju jest poszukiwanie takich środków i warunków zabezpieczających długotrwałe zachowanie funkcji systemu ekologicznego, by w zachowaniu priorytetowego celu wszystkie cele ekonomiczne, ekologiczne i społeczne były kompatybilne. Rozwój zrównoważony powiązany jest również z celami polityki ekologicznej i energetycznej.

¹ Ciechelska A.: *Ocena oddziaływania jako narzędzie realizacji zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2009, s.14

² Czaja St., Becla A.: *Podstawy procesów gospodarowania*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Wrocław 2007, s.317

³ Por.Borys T.(red): *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo EiŚ, Warszawa-Białystok 2005,s.46-47

⁴ Jeżowski P.(red): *Ekonomiczne problemy ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego w XXI wieku*, Wydawnictwo Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2007, s.24

2. Polityka ekologiczna

Mówiąc o polityce nasze myśli kierowane są na działania związane z dążeniem do zdobycia i utrzymania władzy w państwie, o sztuce kierowania i rządzenia sprawami publicznymi poprzez określenie i realizowanie celów rozwoju państwa oraz o kierunkach działań państwa. Polityka jest specyficzną sztuką kompromisu pomiędzy oczekiwaniami społecznymi a możliwościami realizacyjnymi. W skutek obserwacji zdegradowanego środowiska i narastających zagrożeń, pojawił się wymóg podjęcia działań ochronnych. Choć występowała istotna sprzeczność pomiędzy rozwojem gospodarczym (maksymalizacji zysków) a koniecznością ochrony zasobów środowiskowych, to podjęto próby zmian.

Rozwój gospodarczy nabrał nowego znaczenia, musi wówczas znaczyć nie tylko wzrost dochodów *per capita*, ale także poprawę innych elementów dobrobytu społecznego.⁵ Polityce ochrony środowiska nadano rangę ważności na poziomie polityki wewnętrznej, zagranicznej, czy polityki globalnej. Termin ten został po raz pierwszy użyty w Deklaracji Sztokholmskiej z 1972 roku.⁶ Władze publiczne krajów przez nagłośnienie problemów środowiskowych uwzględniły w programach politycznych treści ekologiczne. Polityka ekologiczna w różnych swych wersjach stanowi wyraz dążenia do pełnego regulowania, w sposób korzystny dla człowieka, obiegu materii i energii w przyrodzie.⁷ Politykę ochrony środowiska można określić jako składową polityki państwa, w ramach której zmusza się do realizacji celów związanych z ochroną środowiska, przede wszystkim do ochrony bieżącego jej stanu, racjonalnego użytkowania zasobów środowiska oraz przeciwdziałania jego degradacji. Polityka ochrony środowiska to także dziedzina badań naukowych dotycząca kierowania działalnością w zakresie ochrony środowiska, określającą jak organizować, planować i zarządzać procesami ochrony środowiska i jak te procesy włączyć w działalność społeczno-gospodarczą.⁸

Przedmiotem polityki ochrony środowiska jest przede wszystkim środowisko i jego ochrona. Jej teoria opiera się na prawie przyrodniczym, społecznym i ekonomicznym połączonym z polityką. W wielu krajach uczestniczących w Konferencji Sztokholmskiej, w tym Polsce powstały krajowe systemy prawnej ochrony środowiska. Podstawowym instrumentem tej polityki jest prawo, przede wszystkim prawo środowiska określające system zarządzania, sposób użytkowania, kształtowania i ochrony.

Polityka ochrony środowiska wykorzystuje do sposobu jej prowadzenia trzy kryteria oceny:

- skuteczność – polityka powinna rozwiązywać problemy, z których powodu została podjęta;
- efektywność – efekty polityki powinny być na tyle znaczące, żeby zrównoważyły jej koszty;
- sprawiedliwość – polityka powinna być akceptowana przez społeczeństwo i uznawana przez nią za słuszną, co oznacza, że koszty i korzyści z polityki powinny być sprawiedliwie podzielone.⁹ Sprawiedliwość odnosi się do wszystkich, którzy zainteresowani są korzyściami i przez odpowiedni udział w ponoszeniu kosztów, korzyści te odnoszą.

Wyróżniamy dwa podstawowe typy polityki ochrony środowiska:

- reaktywną politykę ochrony środowiska
- prewencywną (zintegrowaną) politykę ochrony środowiska.¹⁰

Politykę ekologiczną w polityce państwa na poszczególnych szczeblach władzy w Polsce przedstawia Rys.1.

⁵ Pearce D.W., Turner R.K.: *Economics of natural resources and the Environment*. Harvester Wheatsheaf, new York 1990, s.24

⁶ „Państwa mają, w zgodzie z Kartą NZ i z zasadami prawa międzynarodowego, suwerenne prawo do wykorzystywania swych zasobów przy prowadzeniu własnej polityki w dziedzinie ochrony środowiska, jak również ponoszą odpowiedzialność za zapewnienie, iż działalność prowadzonych w zakresie ich jurysdykcji lub kontroli nie wyrządzi szkody innym państwom lub obszarom znajdującym się poza granicami narodowej jurysdykcji”, *Uchwała Konferencji Sztokholmskiej z dnia 14.6.1972 r. dotycząca naturalnego środowiska człowieka, pkt. 21 Deklaracji.*

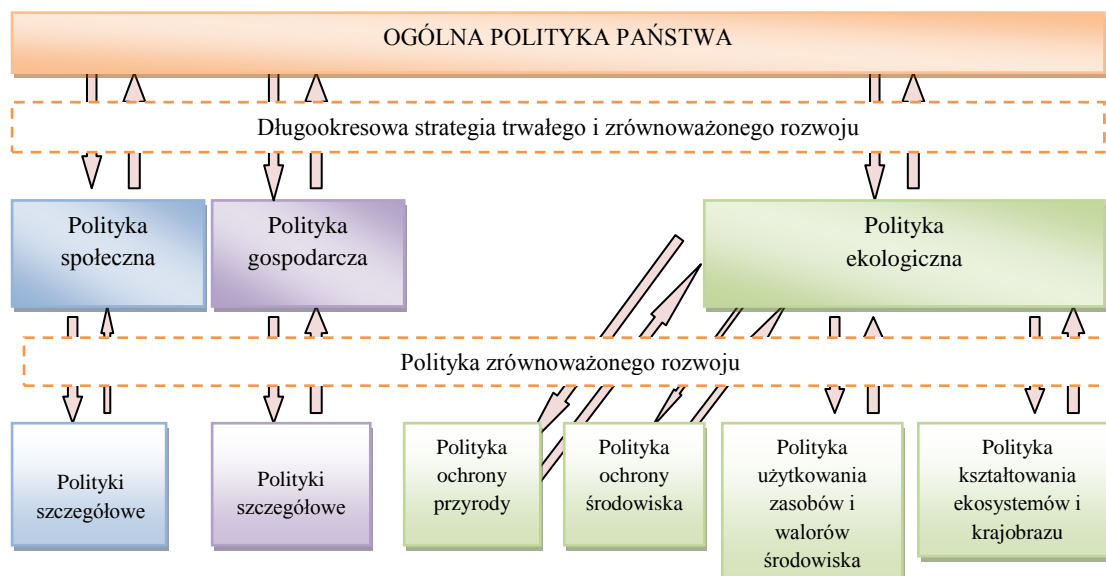
⁷ Por. Manteuffel-Szoego H.: *Zarys problemów ekonomiki środowiska*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2005, s.128

⁸ Dobrzańska B, Dobrzański G. (red.), Kielczewski D: *Ochrona środowiska przyrodniczego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s.277-279

⁹ Dobrzańska B, Dobrzański G. (red.), Kielczewski D: *Ochrona środowiska ...*, op.cit., s.279

¹⁰ Fiedor B. (red.), Czaja S., Graczyk A., Jakubczyk Z.: *Academia Oeconomica, Podstawy ekonomii środowiskai zasobów naturalnych*, Wydawnictwo CH Beck, Warszawa 2002, s. 256-257

Rys.5. Polityka ekologiczna w polityce państwa

źródło: opracowanie własne na podstawie Zarządzanie środowiskiem (red.) Poskrobko B., PWE, Warszawa 2007, s.79

Globalna polityka ochrony środowiska miała swoje początki w latach 60 działania na rzecz środowiska skupiały się jedynie na rozpoznawaniu zagrożeń wynikających z nadmiernego korzystania z zasobów środowiska, konstruowano ograniczenia negatywnego oddziaływania na środowisko i opracowywano plany działań w zakresie ochrony. W 1969 roku został przedstawiony raport Sekretarza Generalnego ONZ "U Thanta" „Człowiek i jego środowisko” ujawnił ogólnoswiatowy kryzys, nazwany kryzysem stosunku człowieka do środowiska. W 1969 roku ukazał się ważny raport ONZ *Człowiek i Środowisko*, w którym również mówiono o globalnym kryzysie ekologicznym.¹¹ W latach 70 odbyła się Konferencja Sztokholmska (1972r.), która zapoczątkowała politykę ekologiczną w świecie określoną mianem łagodzenia technogennej obciążenia środowiska¹². Opracowywano sposoby eliminowania przyczyn powstawania zanieczyszczeń i tworzono rozwiązania prawne mające na celu ograniczanie negatywnego oddziaływania na środowisko. Przedstawiano tylko deklaracje bez konkretnych działań zmierzających do powstrzymania rabunkowej eksploatacji zasobów. W 1992 roku odbyła się Konferencja w Rio De Janeiro (Szczyt Ziemi), podczas tej Konferencji zaakceptowano ideę rozwoju zrównoważonego. Najważniejsze dokumenty, które ustalono to: „Deklaracja Rio” i „Globalny Program Działań Agenda 21”.¹³ Deklaracja Rio stanowiła dokument zwany kodeksem etycznym trwałego rozwoju zrównoważonego. Określał najważniejsze cele rozwoju, z zaznaczeniem prowadzenia działań na rzecz współczesnych i przyszłych pokoleń. Agenda 21 przedstawiał program działań przewidziany na obecne i przyszłe lata. Państwa zobowiązały się do wdrażania programu rozwoju zrównoważonego. Kolejna międzynarodowa Konferencja odbyła się w Johannesburgu w 2002 roku nazwana Światowym Szczytem Zrównoważonego Rozwoju. Na jej podstawie zmieniono zasady międzynarodowej współpracy w ochronie środowiska, podkreślano przede wszystkim sprawy społeczne. Podjęto kwestie dotyczące energii, wody, zdrowia i rolnictwa. Ważność globalnej polityki podkreśla fakt przyznania Pokojowej Nagrody Nobla w 2007 roku politykowi Alowi Gore, który był najbardziej zaangażowany w walkę z globalnym ociepleniem klimatu.

Polityka ekologiczna europejska ukształtowała się w toku powstawania rozwiązań prawnych i wdrażania działań z zakresu ochrony środowiska. Pierwszym ważnym aktem prawnym dotyczącym ochrony środowiska, zawierającym podstawy rozwiązań jej ochrony był podpisany w maju 1957 roku Traktat Rzymski,

¹¹ Prandecka B.: *Ochrona środowiska i trwały rozwój jako przedmiot polityki globalnej i międzynarodowej. Interdyscyplinarne podstawy ochrony środowiska przyrodniczego*, Ossolineum, Wrocław. 1992, s. 81-89

¹² Rubaszkievicz J.: *ochrona środowiska w wymiarze międzynarodowym i krajowym, Podrecznik*, Wydawnictwo WSiCil, warszawa 2008, s. 108-109

¹³ Dobrzańska B, Dobrzański G. (red.), Kielczewski D: *Ochrona środowiska ...*, op.cit., s.289

na mocy którego powstała Europejska Wspólnota Gospodarcza – EWG (*European Economic Community*). Stworzył on fundamenty tworzenia prawa wspólnotowego. W tym samym czasie powstała Europejska Wspólnota Atomowa - EURATOM (*European Atomic Energy Community*). Traktaty te weszły w życie 1 stycznia 1958 roku.¹⁴ Te trzy Wspólnoty połączono w jedną organizację pod nazwą Wspólnoty Europejskiej – WE (*European Community*), zwana też Europejską Wspólnotą Gospodarczą – EWG. Wspólnota Europejska utworzyła Wspólny Rynek Wewnętrzny Aktem Europejskim, zmieniającym i uzupełniającym traktaty o utworzeniu EWG, EWWiS i EURATOM. Kolejno w 1992 r. w Maastricht podpisano Traktat o Unii Europejskiej, który wszedł w życie 1.11.1993r. Unia Europejska powołana na jego mocy składać się miała z trzech filarów. Pierwszy filar stanowiły trzy wspólnoty europejskie – Wspólnota Europejska, Europejska Wspólnota Węgla i Stali oraz Europejska Wspólnota Atomowa. Drugi filar to Wspólna Polityka Zagraniczna i Bezpieczeństwa. Trzeci filar – Sprawy Wewnętrzne i Wymiar Sprawiedliwości. Ostatnim wydanym traktatem był Traktat Amsterdamski, który zmienił Traktaty ustanawiające Unie Europejską, ideą tych zmian w obliczu problemów między innymi związanych z ochroną środowiska, co ma wymiar ponadpaństwowy. Traktat ten nakreśla jako jeden z celów osiągnięcia trwałego rozwoju, uwidaczniając potrzebę uwzględniania wymagań dotyczących ochrony środowiska przy określaniu i wdrażaniu wszystkich polityk Wspólnoty. Traktat również wzmacnia, wyjaśnia i zaostrza przepisy rynku wewnętrznego dotyczącego środowiska naturalnego. W zakresie współpracy gospodarki energetycznej rządy krajów członkowskich wyrażały niechęć do rezygnacji z samostanowienia w tym sektorze. Spowodowało to, że w Unii Europejskiej nie została wypracowana wówczas skonsolidowana polityka energetyczna. Pomimo to wypracowano szereg instrumentów służących realizacji polityki energetycznej. Unia wydała dokumenty określające założenia tej polityki jak też przyznawania funduszy pomocowych na rozwój projektów między innymi związanych z technologiami energetycznymi.

Polska swoje początki prowadzenia wspólnej polityki w zakresie ochrony środowiska datuje na lata 70 po Konferencji Sztokholmskiej. Po roku 1989 weszła do grona państw stowarzyszonych z UE. Na początku 1990 roku podjęto politykę ochrony środowiska do rangi państwowej na podstawie Ustalenia Okrągłego Stołu z 1989 roku. 1990 roku Ministerstwo Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa opublikowało dokument: „*Polityka Ekologiczna Państwa*”.¹⁵ Dokument ten stanowił przełożenie ustaleń Okrągłego Stołu na Operacyjny Program Rządowy, zawierający główne założenia ekorozwoju.

W 2001 roku sejm uchwalił „*II Politykę Ekologiczną Państwa*” ustalając cele polityki ekologicznej państwa do 2025 roku. Ma charakter koncepcyjny i strategiczny, Cele długookresowe mają być realizowane w ramach „Strategii rozwoju Polski do roku 2025”, cele krótkookresowe do 2002, a cele średniookresowe do 2010 roku. Kolejny dokument to „*polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010*”.¹⁶ Stanowi aktualizację i uszczegółowienie poprzedniego dokumentu. Następnym dokumentem to „*Program wykonawczy do II Politykę Ekologiczną Państwa na lata 2007-2010*” Dokument o charakterze operacyjnym.¹⁷ Dokument ten określa wykonawców, terminy i koszty realizacji zadań przewidzianych do 2010 roku.

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej w 2004r. spowodowało, że i w naszym kraju stał się ważny zrównoważony rozwój. Rozwój zrównoważony wszystkich państw członkowskich, to rozwój, którego głównym celem jest zrównoważony wzrost gospodarczy, stabilność cen, wysoka konkurencyjność rynkowa, wysoki poziom ochrony i poprawę jakości środowiska naturalnego, wspiera spójność gospodarczą oraz społeczną i terytorialną. Jednym z priorytetowych działań było zwiększenie udziału energii odnawialnej w ogólnym bilansie energetycznym państw.

¹⁴ Jabłoński W., Wnuk J.: *Zarządzanie Odnawialnymi Źródłami Energii. Aspekty ekonomiczno-techniczne*, Wydawnictwo Humanitas, Sosnowiec 2009, s.62-63

¹⁵ Kozłowski St.: *W drodze do ekorozwoju*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997, s. 199

¹⁶ *Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej polskiej z dnia 8 maja 2003 roku w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”* (MP nr 33, poz.433)

¹⁷ *Program wykonawczy do II Politykę Ekologiczną Państwa na lata 2007-2010* Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002

3. Polityka energetyczna

Polityka energetyczna Wspólnoty Europejskiej zmierza m.in. do racjonalnego wykorzystywania energii. Celem polityki energetycznej państwa jest również zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju, wzrost konkurencyjności gospodarki i jej efektywności energetycznej, a także ochrony środowiska.¹⁸

Wpływ energetyki na środowisko niewątpliwie wiąże się z emisją dwutlenku węgla i innych gazów do atmosfery, co według klimatologów powoduje między innymi ocieplanie się klimatu tzw. efektu cieplarnianego. Głównym winowajcą zmian klimatu jest światowy system energetyczny, który oparty w około 80% jest na paliwach kopalnych i 20% źródeł odnawialnych. Paliwa spalane są od stuleci, zapotrzebowanie na energię wzrasta, wzrasta również jej zużycie. Szacuje się, że w ciągu jednego roku do atmosfery dostaje się 90 mld ton zanieczyszczeń. Są one przyczyną efektu cieplarnianego i innych niekorzystnych zjawisk, takich jak niszczenie warstwy ozonowej, skażenie powietrza, kwaśne deszcze. Straty wywołane przez zanieczyszczenia całego środowiska wynoszą rocznie około 14% światowego produktu brutto.

Z tego faktu wynikają swoiste wyzwania dla sektora energetycznego:

- zrównoważony rozwój - doprowadzenie do zmniejszenia zużycia energii oraz ograniczenie zużycia paliw kopalnych przy utrzymaniu lub zwiększeniu wzrostu gospodarczego
- pewność dostaw - zapewnienie długoterminowego dostępu do źródeł energii
- bezpieczeństwo łańcucha energetycznego - zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego, unikanie wypadków, stabilność polityczna, niezależność od importu
- rosnący popyt w krajach rozwijających się – (2 mld ludzi nie ma obecnie dostępu do podstawowych dostaw energii elektrycznej, nadrobienie tego zaoferowania cywilizacyjnego wymagać będzie olbrzymich środków).¹⁹

Proces kształtowania się polityki energetycznej rozpoczął się zarówno dla państw członkowskich Unii Europejskiej jak i instytucji wspólnotowych od podpisania w 1951 roku TEWWiS, gdzie energia traktowana była jako jeden z głównych czynników pobudzających integrację europejską.²⁰ Kolejnym dokumentem, w którym skupiano się na tworzeniu polityki energetycznej była Deklaracja z Messyny.²¹ Nie zdołano ustalić jednolitej polityki energetycznej, jednak starania państw członkowskich w kolejnych latach uległy wyraźnemu poprawieniu. W 1998 roku Komisja Europejska w Cardiff w rozpoczęła nową inicjatywę mającą na celu wdrożenie w życie zrównoważonego rozwoju. W tym celu wzywano do widocznych działań zmierzających do ochrony środowiska i wdrażania zrównoważonego rozwoju do swoich polityk sektorowych. Jako pierwsze obszary wdrażania wybrano energię, transport i rolnictwo (SEC(2001) 502). W ten sposób polityka energetyczna w Unii Europejskiej przestała być tylko polityką sektorową. Były to podstawy dla stworzenia materialnego i kulturowego bytu społeczeństw, konkurencyjności gospodarki oraz konieczności gospodarowania w sposób zrównoważony surowcami energetycznymi. Utrzymanie właściwej równowagi pomiędzy zdolnością do wywiązania się z obowiązków i rozwoju sektora energetyki a obowiązkami wynikającymi z konieczności ochrony środowiska jest jednym z podstawowych problemów przy tworzeniu nowych podstaw prawnych europejskiego rynku zrównoważonej polityki energetycznej. Wszystkie działania miały na celu prowadzenie takiej polityki energetycznej, która uwzględnia zrównoważony rozwój.

Zrównoważona polityka energetyczna to polepszenie dobrobytu społeczeństwa, którego zasadniczym celem jest:

- bezpieczeństwo energetyczne – zminimalizowanie ryzyka i wpływu możliwego załamania zapotrzebowania w energię na gospodarkę i społeczeństwo Unii Europejskiej,

¹⁸ Art. 13 Prawo energetyczne z komentarzem Mirosława Giery, stan prawny na dzień 30 czerwca 2010, Oficyna Wydawnicza polcen, Warszawa 2010, s.93

¹⁹ Łucki Z., Misiak W.: *Energetyka a społeczeństwo, Aspekty socjologiczne*, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2010, s. 30-31

²⁰ Dehousse F.: *Towards a Real New energy Policy for the European Union*, Studia Diplomatica 2007, nr 2, s.11

patrz także, Pagett S.: *The Single European Energy Market: The Politics of Realization*, Journal of Common Market Studies 1992, nr 1, s. 53-75

²¹ *Podczas spotkania, które odbyło się 1-2 czerwca 1955 roku w Messynie, ministrowie spraw zagranicznych państw członkowskich EWWiS podjęli dokument, w którym znalazła się następująca deklaracja: m.in. znalazł się zapis (...)udostępnienie europejskim gospodarkom większej ilości energii po niższych cenach (...).*

- konkurencyjność systemów energetycznych – zapewnienie niskich kosztów energii dla producentów i użytkowników z punktu widzenia konkurencji przemysłowej i realizacji szeroko pojętych celów społecznych,
- ochrona środowiska przyrodniczego – zintegrowana zarówno z wytwarzaniem jak też użytkowaniem energii dla zachowania ekologicznego i geofizycznego bilansu przyrody.²²

Kształt polityki energetycznej Polski to zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego państwa. Uwzględnia działania podejmowane przez Unię Europejską. Zatem wszelkie akty prawne i wytyczne dotyczące zakresu kreowania polityki energetycznej państwa uwzględniają przepisy unijne. Wszystkie te działania zmierzają przede wszystkim do ograniczenia wydobywania paliw kopalnianych i zwiększenia wykorzystywania odnawialnych źródeł energii.

Zwiększenie udziału energii odnawialnej stanowi jeden z głównych celów polityki ekologicznej i energetycznej UE. Polityka energetyczna Wspólnoty Europejskiej zmierza do racjonalnego wykorzystywania energii ze źródeł odnawialnych, co pozwoli na poprawę efektywności i oszczędzania zasobów surowców energetycznych, również wpłynie na poprawę stanu środowiska. Celem wspólnym polityki ekologicznej i energetycznej państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju ale i bezwzględna ochrona środowiska. W związku z tym wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii staje się coraz poważniejszym wyzwaniem dla wszystkich państw świata. Oznacza to, że w coraz większym stopniu docenia się takie trudno mierzalne zasoby naturalne jak czyste powietrze, wartość zdrowotną środowiska czy estetykę krajobrazu.²³ Przystawienie się na światową gospodarkę, wykorzystującą odnawialne źródła energii, wymaga jednak nowej rewolucji przemysłowej, która musi mieć charakter energetyczny. Zwiększy ona korzyści zapoczątkowane przez pierwszą rewolucję przemysłową, przewycięży niekorzystne dla ludzkiego istnienia zależności i sprawi, że zasadę przemysłowo-techniczną rozwoju sił wytwórczych będzie można odnieść do całej ludzkości.²⁴

---

²² Jabłoński W., Wnuk J.: *Odnawialne źródła energii ...*, op.cit., s.69

²³ Górka K., Poskrobko B., Radecki W.: *Ochrona środowiska. Problemy społeczne, ekonomiczne i prawne*, PWE, Warszawa 2001, s. 103

²⁴ Visco I.: *new Economy Fact or fiction*, OECD, Paris 2000.

LITERATURA:

1. Borys T.(red): *Wskaźniki zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo EiŚ, Warszawa-Białystok 2005
2. Ciechelska A.: *Ocena oddziaływania jako narzędzie realizacji zrównoważonego rozwoju*, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, Białystok 2009
3. Czaja St., Becla A.: *Podstawy procesów gospodarowania*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Wrocław 2007
4. Dehousse F.: *Towards a Real New energy Policy for the European Union*, *Studia Diplomatica* 2007, nr 2
5. Dobrzańska B, Dobrzański G. (red.), Kielczewski D: *Ochrona środowiska przyrodniczego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009
6. Fiedor B. (red.), Czaja S., Graczyk A., Jakubczyk Z.: *Academia Oeconomica, Podstawy ekonomii środowiska i zasobów naturalnych*, Wydawnictwo CH Beck, Warszawa 2002
7. Górka K., Poskrobko B., Radecki W.: *Ochrona środowiska. Problemy społeczne, ekonomiczne i prawne*, PWE, Warszawa 2001
8. Jabłoński W., Wnuk J.: *Zarządzanie Odnowialnymi Źródłami Energii. Aspekty ekonomiczno-techniczne*, Wydawnictwo Humanitas, Sosnowiec 2009
9. Jeżowski P.(red): *Ekonomiczne problemy ochrony środowiska i rozwoju zrównoważonego w XXI wieku*, Wydawnictwo Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Warszawa 2007
10. Kozłowski St.: *W drodze do ekorozwoju*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1997
11. Łucki Z., Misiak W.: *Energetyka a społeczeństwo, Aspekty socjologiczne*, Wydawnictwo naukowe PWN, Warszawa 2010
12. Manteuffel-Szoeghe H.: *Zarys problemów ekonomiki środowiska*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2005
13. Pagett S.: *The Single European Energy Market: The Politics of Realization*, *Journal of Commom Market Studies* 1992, nr 1
14. Pearce D.W., Turner R.K.: *Economics of natural resources and the Environment*. Harvester Wheatsheaf, new York 1990
15. Poskrobko B.: *Zarządzanie środowiskiem* (red.), PWE, Warszawa 2007
16. Prandecka B.: *Ochrona środowiska i trwały rozwój jako przedmiot polityki globalnej i międzynarodowej, Interdyscyplinarne podstawy ochrony środowiska przyrodniczego*, Wydawnictwo Ossolineum, Wrocław. 1992
17. Rubaszkievicz J.: *ochrona środowiska w wymiarze międzynarodowym i krajowym, Podrecznik*, Wydawnictwo WScIL, Warszawa 2008
18. Visco I.: *Ne Economy Fact or fiction*, OECD, Paris 2000
19. *Prawo energetyczne z komentarzem Mirosława Giery, stan prawny na dzień 30 czerwca 2010*, Oficyna Wydawnicza Polcen, Warszawa 2010
20. *Program wykonawczy do II Politykę Ekologiczną Państwa na lata 2007-2010* Ministerstwo Środowiska, Warszawa 2002
21. *Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej polskiej z dnia 8 maja 2003 roku w sprawie przyjęcia „Polityki ekologicznej państwa z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010”* (MP nr 33, poz.433)